

Pisarna.

LX.

Vprašanje: Je li opravičen prisostovati sejam krajnega šolskega sveta župnik, dasi ne poučuje on verouka na šoli, ampak njegov kaplan?

Moje mnenje je, da je kaplan član krajnega šolskega sveta kakor katehet, ne pa župnik. — Ali se lahko torej župnik izključi iz krajnega šolskega sveta?

Ud krajnega šolskega sveta.

Odgovor. Ker nimamo deželnih šolskih zakonov za Koroško pri rokah, Vam ne moremo točno svetovati. Ako določu e ondotni zakon gledé šolskega nadzorništva, da je ud krajnega šolskega sveta zastopnik cerkve, tedaj ima to pravico Vaš župnik. Ako pa vелеva zakon, da stopi vsakočasni katehet kot ud v krajni šolski svet, tedaj ima seveda katehet to pravico in ne župnik. Izvolite se torej iz dotičnega zakona sami poučiti.

Nam se zdi, da je tudi pri vas v veljavi določba, da je ud krajnega šolskega sveta zastopnik cerkve (torej župnik) in ne katehet.

Iz naše organizacije.

Kranjsko.

Učiteljsko društvo za kranjski šolski okraj zboruje dne 19. novembra t. l. v Kranju v prostorih dekliške šole ob dveh popoldne v naslednjim vzporedom:

1. Poročilo o XIX. glavni skupščini naše „Zaveze“. Poroča predsednik Fr. Luznar.

2. Poročilo o dunajskem shodu. Poroča delegat Fran Ivanc.

3. Predlogi in nasveti.

Zglašeni je nekaj zelo važnih predlogov, zato pričakuje mnogobrojne udeležbe odbor.

Učiteljsko društvo za postojnski šolski okraj zboruje v Postojni v torek, dne 19. novembra t. l. ob 2. uri popoldne v šolskem poslopju. Dnevni red:

1. poročilo delegata učiteljskega društva o zborovanju na Dunaju; 2. poročilo o izvenšolskem delovanju učiteljstva našega okraja, poročevalec gosp. F. Juvanc; 3. volitev odseka za izvenšolsko delovanje; 4. razno.

Z ozirom na važni dnevni red vse učiteljstvo vljudno vabi k udeležbi odbor.

NB. Pismenih vabil se ne bo razpošiljalo. — Pred zborovanjem ima odbor sejo.

Litijsko učiteljsko društvo zboruje v četrtek, dne 14. novembra t. l., ob 2. uri popoldne v šolskem poslopju v Žaljni. Vzpored.

1. Pozdrav predsednika.

2. Nerveško ljudsko šolstvo, poroča gos. L. Stiasny, c. kr. okrajni šolski nadzornik.

3. Dunajski sestanek avstrijskega učiteljstva, poroča Josip Zajec, nadučitelj v Velikem Gabru.

4. Volitev odseka za izvenšolsko delovanje.

5. Nasveti.

Na mnogobrojno udeležbo vabi najvljudneje

Josip Zajec, t. č. predsednik.

Štajersko.

Učiteljsko društvo za celjski okraj zboruje v torek, 19. novembra t. l., ob 11. uri predpoldne v prostorih okoliške deške šole po nastopnem vzporedom:

1. Zadnji zapisnik 2. društvene zadeve in nasveti 3. Poročilo o let. zboru „Zaveze“ v Radovljici 4. Poročilo delegata o sestanku avstr. učiteljstva na Dunaju dne 2. nov. t. l. 5. Iz šolske prakse.

K prav obilni udeležbi vljudno vabi načelnik.

Šmarsko-rogaško učiteljsko društvo zboruje v torek, dne 11. novembra t. l. ob 1. uri popoldne v Šmarji po sledečem vzporedu:

1. zapisnik, 2. dopisi, 3. poročilo o zborovanju „Zaveze“ in o shodu na Dunaju, 4. predlogi in nasveti za Strmškov spomenik, 5. slučajnosti.

Predpoldne ob 10. uri prijateljski sestanek v hotelu Habjan.

K mnogobrojni udeležbi vabi vljudno odbor.

Kozjansko učiteljsko društvo zboruje dne 10. novembra t. l. ob 2. uri popoldne v Kozjem.

Vzpored: 1. Zapisnik. 2. Društvene zadeve. 3. Poročilo o „Zavezinem“ zborovanju v Radovljici. Poročata tov. Jelovšek in Ulčar. 4. Poročilo o shodu zastopnikov vseh avstrijskih učit. društev. Poroča tov. Hohnjec. 5. Slučajnosti.

Pol ure pred zborovanjem bo pevska vaja v šoli. Prosi se, da prineso pevke in pevci Mohorjevo pesmarico II. del s seboj.

K polnoštevilni udeležbi vabi vljudno

M. Germovšek, t. č. predsednik.

Politiški pregled.

* **Poslanec dr. Kramar o narodni avtonomiji.** V prvi številki „Česke Revue“ je priobčil poslanec dr. Kramar članek o narodni avtonomiji, kjer piše med drugim: „Narodna avtonomija je mogoča, in odkrito povem, da bi je bilo želeti, toda le v okviru zgodovinskih mej, kraljevin in dežel. Industrijska in obrtna politika ne more biti drugačna v Pragi kakor v Libereih, toda lahko si je misliti razlike v taki politiki n. pr. med Ašom in Tarnopolom. Enotnost v zakonodajstvu in v deželni upravi mora biti pri vsem tem vsemu prebivalstvu dežele skupna. Temeljno načelo jezikovnega prava, da mora namreč vsak prebivalec te kraljevine dobiti svoje pravo v svojem jeziku po vsi kraljevini, in sicer ne po posredovanju tolmačev, temveč po uradnikih, ki znajo njegov jezik dobro, je conditio sine qua non vsake reforme v uradniškem vprašanju. Mi sami hočemo tudi imeti svoje uradnike ne samo doma, temveč pri osrednjih deželnih oblastih v Pragi in pri osrednjih državnih oblastih na Dunaju, in sic r toliko, kolikor nam jih gre po številu in pomembnosti našega naroda. Toda kakor je Nemcu omogočeno, dobiti pri nas svoje pravo v svojem jeziku, ravno tako mora biti nam zagotovljeno v Ašu, Hebu itd. — in upor prebivalstva zaradi čeških obravnjav v Ašu nas bo primoral, še odločneje nastopiti proti enostranski rešitvi uradniškega vprašanja za Nemce. Isto mora veljati tudi za Moravsko in Šlezijo. Nemci ne smejo pozabiti, da so časi minuli, ko se je delala avstrijska politika zanje.“

* **Bodočnost Bosne.** Neki madjarski dopisnik je imel razgovor s hrvaškim ministrom pl. Josipovičem o izjavi sarajevskega nadškofa dr. Stadlerja glede priklopljenja Bosne Hrvaški. Josipoviču se stvar ne zdi aktualna. Ako pa bi je bilo kdaj rešiti, ne zdelo bi se mu niti v interesu Hrvaške niti Ogrske, da bi se Bosna priklopila Hrvaški. Svoje nazore je minister utemeljeval sledeče: Ako bi se Dalmacija in Bosna priklopila Hrvaški, bi Hrvaška nehala biti hrvaška dežela, temveč bi se ustanovila jugoslovanska država, kjer bi ne bili go-podarji ne Hrvatje ne Madžari, temveč Srbi. Glavno mesto bi ne bil več Zagreb, ampak Zader bi igral vodilno vlogo. Tudi pri sestavi reške resolucije je igral glavno vlogo dalmatinski poslanec dr. Trumbić. Istotako je v hrvaško-srbski koaliciji glavna nesreča, da ni v nji skoraj nobenega čistega Hrvata; večina članov koalicije je Srbov. Vsak pravi Hrvat mora spoznati, da mora biti Hrvaški zajamčen njen razvoj le v državnoopravni zvezi z Ogrsko! — Kakor je videti, dela nadškof Stadler popolnoma v smislu Madžarov.

* **Od centralne vlade.** Med češkimi strankami in ministrskim predsednikom se je doseglo sporazumljenje. Čehi bodo glasovali za nagodbene predloge; zato pa Beck sprejme v ministrstvo poleg dr. Pacaka in dr. Fořta, ki ostaneta na svojih sedanjih mestih, še agrarca Praška.

* **Narodni kataster.** Za Moravsko so napravili za volitve narodni kataster: Zapisali so se Nemci, zapisali Čehi in vsakatera stranka ima glasovati s svojim narodom. Tako je nehale prepil. Brn je imel 24.000 volilcev. Kot Čehi se je vpisalo le 5550 volilcev, bilo jih je pa več, ki so bili zapisani za Nemce. Čehi so terjali, da namestništvo kataster predela, da se zapiše za Nemca le, kdor je res Nемеc. Namestništvo je nato posamnike povpraševalo, ali se naj vpišejo kot Nemci ali kot Čehi? O tistih pa, ki niso prišli se je reklo, da se ne da dokazati, da bi ne bili Nemci! Čehi so se zdaj pritožili na državno sodišče. Državno sodišče je priznalo, da se je z odlokom deželnega predsedništva kršila reklamna pravica tistih, ki so se pritoževali. Izjava dotičnega človeka še ne odločuje, ali pripada temu ali drugemu narodu, izjava je važna, ali zase ne zadostuje, da se po nji volilec vpiše v kataster kot Nемеc; ker namestništvo v tem slučaju prav nič ni preiskovalo, ter je le posameznikom prepustilo, dati izjavo o svoji narodnosti, se mora priznati, da se je kršila postava. Zdaj bi pa bilo prav, dobiti nepristranski urad, ki bi na Koroškem prijel za ušesa vse tiste Slovence, ki so se dali zapisovati kot Nemce, in bi jih privedel nazaj tja, kjer bi morali biti.

* **Tiskovna svoboda na Bolgarskem.** Okrožno sodišče v Sofiji je obsodilo urednika „Večernae Pošte“, Šangova, zaradi razžaljenja sultana na en mesec zapora in 400 levov globe. — Zaradi razžaljenja časti je bil v Burgazu obsojen urednik lista „Burgarski Glas“, Karagozov, na eno leto zapora in 1000 levov globe, pisec notice Džedo Moskov pa na šest mesecev zapora in 500 levov globe. Kakor se vidi iz navedenih obsodb, je bolgarski tiskovni zakon naravnost drakonski.

* **Evropejska zveza.** Sir Wächter, vodja angleškega trgovstva je predložil vsem evropskim vladarjem spomenico, v kateri priporoča ustanovitev evropske zveze, da se razbremenene narodi vojnih bremen in da se odpravijo ovire, ki jih delajo trgovstvu carine in strah pred carinskimi vojnam. Wächter upa dognati tak namen z ustanovitvijo skupnega ministrstva za zunanje posle za vse evropske države in skupnega carinskega tarifa. Wächter poziva vse evropsko časopisje, naj sestavi mednarodno ligo v prilog imenovani zvezi.

* **Delokrog velikim županom na Ogrskem omeje.** V ogrskih parlamentarnih krogih napovedujejo, da minister grof Andrassy v svojem zakonskem načrtu, v katerem se razširi kompetenca upravnemu sodišču, obenem odpravi izredni delokrog za velike župane. Veliki župani ne bodo smeli več kratkim potom odstavljati komitatnih uradnikov.

* **Reforme v Macedoniji.** Po Bolgarskem zgledu je sedaj tudi srbska vlada odgovorila na noto Avstro-Ogrske in Rusije zaradi reforme v Macedoniji. Obenem je srbska vlada v svojem odgovoru tudi opozorila velesile na obupni položaj v v tistih pokrajinah Stare Srbije, ki so izključeni iz reformne akcije. Srbija ne more mirno gledati, kako srbski element v onih krajih albanske drhali preganjajo in iztrebljajo. Zato smatra srbska vlada za svojo dolžnost, da posreduje pri velesilah za nujno od pomoč.

* **Narodnosti v Makedoniji.** Po podatkih, ki so jih predložili generalnemu guvernerju Hilmi paši Bolgar Gočev, Srb Gopčević, Grk Nikoljadec in Nемеc Oestreich, stanuje v Makedoniji 720.000 Bolgarov, 670.000 Turkov in Arbanasov, 510.000 Srbov, 350.000 Grkov, 70.000 Kuce-Valahov in 120.000 raznih drugih narodnosti. V vsem šteje Makedonija, ki obsega skopljanski, solunski in bitoljski vilajet 2.470.000 prebivalcev.

Vestnik.

Učiteljski dobrotniki. Društvu za zgradbo učiteljskega konvikta so darovali pri roditeljskem večeru na Raki za šuko, ki jo je daroval vrli tovariš Ivan Benedičič, zbrani poslušalci 13 K 70 h. Živili! Bog daj še več takih roditeljskih večerov!

Letnino za učiteljski konvikt sta plačala tovariša Miloš Roš iz Hrastnika in Lavricij Perko iz Poljan nad Škofjo Loko. Hvala!

Roditeljske večere je zopet začelo prirejevati za šolo in vzgojo otrok vneta učiteljstvo. To je hvalevredna požrtvovalnost,

ki bo donala prej ali slej lep sad učiteljstvu in ljudstvu. Prosimo dotične tovarišice in tovariše, da o vsakem roditeljskem večeru poročajo uredništvu „Domačega ognjišča“ ter vpošljejo tudi dotične referate, da se objavijo v „Domačem ognjišču“. Na ta način bomo imeli za to stroko celotno sliko o delu med ljudstvom.

Roditeljske večere bo začel vsled sklepa domače učiteljske konference prirejevati zopet učiteljski zbor I. mestne deške šole v Komenskega ulicah v Ljubljani.

Za „Domače ognjišče“ se oglašajo še vedno novi naročniki, ki jim pa ne moremo postreči s l. številko. Prosimo, kdor bi zasledil prvo številko med onimi, ki smo jim jo poslali na ogled, naj jo pošle na Učiteljsko tiskarno.

O letošnjem „Zavezini“ skupščini prinašata simpatično pisani poročila „Češki Učitelj“ in dalmatinski „Učiteljski Glas“. Zaduje imenovani list sklepa svoje poročilo z besedami: „Koliko bi nas zadovoljstvo obuzelo, da što prije registrujemo sličan rad pri našem zborovanju, koji bi vsakako trebao da traje tri dana, kao i ovaj u Kadovljici.“

Vekoslav Strmšek. O tem nepozabnem našem tovarišu se doslej pisali bruski „Vestnik“, dalmatinski „Učiteljski Glas“ in srbska „Prosveta“. Vsi listi so polni hvale o vrlim našem tovarišu in sobojevniku.

Resnične besede: Dalmatinski nadškof Oarev je pisal pred volitvami svojim duhovnikom: „Bodite pred vsem možje ljubezni, ne mešajte se v reči, ki zburjajo ali ustvarjajo razpore, ne pozabite, da boste jutri pastirji premaganih in premagovalcev. Držite se svoje vesti, a nobene stranke.“ — Kremonski škof Bonomelli pa je pisal l. 1903.: „Meni je mučno, ako vidim duhovnika, ki se vrže v politično vrvenje in se udeležuje volitev, s katerimi v tesni zvezi je toliko osebnih koristi, toliko jeze in sovraštva, toliko obtožb in strankarskih obrekovanj. Duhovniška sukoja se pri tem zmečka, ako se ne strga docela. Duhovnika v pravem duhu Kristusovem smatram kot moža miru in očeta vseh. Zato naj se on ne umešava v politične borbe, naj ne podpira te ali one stranke.“ — Tako govore škofje drugod. In na Slovenskem?!

Pouk slovenščine na deželni meščanski šoli v Celju — tako nam poročajo — je prevzel za Slovence gospod Martin Novak, upokojeni meščanski učitelj, ki je ta predmet že prej podučeval na tem zavodu. To nas v toliko veseli, da se je vsaj nekaj upoštevalo naše tozadevne želje, ki smo jih opetovano izražali tudi v tem listu. Takozvani „deutsch-slovenischer Kurs“ za „Nemce“ pa ima še vedno zloglasni Kresnik, ki po našem mnenju sploh ne spada več na kako javno učilišče. Mi vztrajamo pri tem. Interpelovalo se je tozadevno v deželnem zboru, a le deloma se je ugodilo našim zahtevam. Vemo, da je pouk brez Kresnika mogoč, če se le hoče. A nalašč dražijo nas Slovence Proti temu pa iznova povzdiguje mo svoj glas in rečemo, da ne bomo odnehali prej, nego da Kresnik odide popolnoma ter ostane povsem v pokoju, v katerega je bil prisiljen.

Z Rake nam pišejo: Dne 20. oktobra t. l. je bil na Raki v šolskem posloju prvi roditeljski sestanek. Ob določenem času se je zbralo staršev toliko, da niti v šolsko sobo niso mogli. Veža je bila polna občinstva, mnogo jih je prav nejevoljno odšlo, češ, škoda, da je soba premajhna. — G. naduč. Fr. Lunder je imel kratek vzgojni govor: Dete pred šolsko dobo. Rado je poslušalo ljudstvo in s ploskanjem odobrilo ta govor. — Potem je začel predavati gospod nadzornik Lj. Stiasny, združeno s skioptičnimi slikami: V večni Rim. Z velikim zanimanjem in veseljem je sledilo ljudstvo temu poučnemu predavanju in občudovalo krasne skioptične slike. — Za tem predavanjem pristopi strokovni učitelj g. Karel Humek, ki je obravnaval s skioptičnimi slikami poučno snov: Zidarsko gradivo. Ker je predavalec upletel marsikak primeren dovtip, je dal priliko, da se je ljudstvo večkrat prav iz srea zasmejalo. — Do zadnjega je vztrajalo z radostjo ljudstvo, ni ga pregnala neznozna vročina. Žal je bilo vsem, ko se je tako hitro končalo, ploskaje in z iskreno željo naj bi še kdaj prišla gospoda, je ljudstvo odšlo iz šolske sobe. — In ako jih vprašas sedaj ali vam je ugajalo, ste zadovoljni, dobiš odgovor: lepo je bilo, le škoda, da je tako hitro minul popoldan, in naj bi še kdaj prišli. — Gospodoma predavalcema